

dreven, dat gij u voor die buigt en hen dient, dewelke de Heere, uw God, aan alle volkeren onder den ganschen hemel heeft uitgedeeld" in dien zin opvat, alsof God volgens Mozes gewild had, dat de volkeren Israel buiten de sterren zouden aanbidden. Natuurlijk bedoelt Mozes niet anders dan dat God over alle volkeren, goede en booze, zijn zon en de sterren laat lichten, maar dat Hij aan Israel alleen de bijzondere genade schonk *Zijn volk* te mogen zijn, zooals het volgende vers duidelijk toont. Hoe zwak ook hier het theologisch verweer was tegen Delitzsch, zelfs van zoogenaamd orthodoxe zijde blijkt uit hetgeen Oettli schreef (l. c. p. 15). „Jene auf Uroffenbarung beruhende Ueberlieferung konkreter Weltkennisse, die in Israel rein, überall sonst entartet vorläge, ist eine pure Hypothese, zu deren geschichtlicher Begründung gar nichts Triftiges angeführt werden kann." En niet veel beter maakt het Kittel, die eerst van een „Uroffenbarung" sprak, maar hierover door Gunkel aangevallen, verklaart er niet anders mee te bedoelen dan een „geistige Ausrüstung des Menschen", die hem van den aanvang af meegegeven is en „auf Grund deren er jene Gottesanschauung (t. w. „einen gewissen Monismus der Gottesidee") und den Schöpfungsgedanken erschliessen konnte." (Die babyl. Ausgrabungen, p. 40.) Waarlijk Giesebrecht heeft geen onrecht, wanneer hij l. c. p. 58–62 Kittel om de vaagheid van deze definitie bespot.

127) K. A. T.³ p. 537; Assurbanipal meldt nl. in een zijner inscripties, „dat het hem een genot was geweest, steenen uit den tijd vóór den zondvloed (abné sa lam abûbi) te lezen". Ook Berosus deelt mede, dat volgens Babylonische traditie Noach beschreven tafelen vóór den zondvloed te Sippar had begraven, om ze na den zondvloed weer te kunnen gebruiken, zie aantekening 163. Verschillende tooverspreuken worden dan ook aan Koningen, die voor den zondvloed geleefd hebben, toegeschreven, K. A. T.³ p. 537, Ik laat de vraag in het midden, of werkelijk in Babel of Ur nog inscripties uit den tijd vóór den zondvloed bewaard zijn gebleven; maar het feit blijft, dat de traditie in Babel den oorsprong van het schrift *achter den zondvloed* plaatst. Wanneer Hilprecht l. c. p. 67 ons zegt, dat de oudste inscripties, die hij omstreeks 5000 vóór Christus stelt, een „hochentwickeltes Schriftsystem, vertoonen, dessen einzelne Zeichen ursprünglichen Bildern *meist schon sehr fern stehen*", dan pleit dit zeker voor de juistheid dezer traditie.

128) E. RENAN, *Histoire Générale et système comparé des langues Semitiques*, Paris, 1855 en vv. en *Histoire du peuple d'Israel*, Paris, 1887, T. I., Ch. IV.

129) Over de vraag, langs welken weg Babel invloed op Israel heeft uitgeoefend, loopen de meeningen zeer uiteen. De school van DELITZSCH-WINCKLER neemt aan, dat Kanaän reeds vóór Israel er binnentrok, geheel doortrokken